

EL PERQUÈ DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE ÉS ALS NOSTRES GENSDavid Bueno
i TorrensProfessor i investigador de genètica
de la Universitat de Barcelona

El cervell d'Estocolm

Un dels temes que darrerament m'ha fet meditar molt és el dels maltractaments. En concret, per què hi ha persones que senten l'impuls de maltractar els seus congèneres, i per què tot sovint les persones maltractades, tant en la violència de gènere com en qualsevol altre tipus d'assetjament, mantenen o desenvolupen vincles amb els seus maltractadors, culpant-se a si mateixes de la situació. La resposta és dins el cervell, en els nostres gens i en la nostra història evolutiva.

EL CERVELL ÉS FORMAT PER MILERS DE NEURONES la funció de les quals és respondre de manera escaient a qualsevol problema per garantir la supervivència i la transmissió dels gens a la descendència, funció biològica a la qual ens empenyen irremissiblement. En la formació del cervell hi intervenen un grapat de gens que estableixen l'estructura neural bàsica, sobre la qual actua l'ambient modulant les xarxes neurals per afavorir unes respostes determinades, en íntima relació amb l'entorn natural, cultural i social. Dins aquest esquema la selecció natural hi té un paper rellevant, atès que ha anat modulant el cervell lentament i progressiva des dels nostres avantpassats, afavorint entre tots els gens disponibles aquells que permetien una millor supervivència en un entorn molt variable.

L'ADAPTACIÓ A L'AMBIENT POT SER INNATA, LA QUAL cosa vol dir que ve genèticament determinada, o apresada. En termes neuronals, l'aprenentatge no és res més que el reforçament de certes connexions neurals i el debilitament d'altres; i els dispositius innats són una sèrie de connexions genèticament reforçades o debilitades, sense intervenció de l'aprenentatge. La selecció natural tendeix a convertir en innats els aprenentatges evolutivament favorables. És l'anomenat efecte Baldwin, i pot ser l'origen dels dolorosos vincles que desenvolupen les persones maltractades.

ELS HUMANS, COM MOLTS PRIMATS, VIVIM EN grups socials. Segons la psicologia evolutiva, històricament el fet de ser capturat per un grup diferent ha estat un èxit relativament freqüent, com també ho ha estat que un grup humà o una nació n'hagi sotmès d'altres. Per tant, des que els éssers humans som humans, i de fet des que els primats ancestrals nostres van començar a viure en grups, la captura ha format part de la nostra història. Si hi apliquem l'efecte Baldwin, les persones genèticament més predisposades a adaptar-se a la captivitat i a iden-

SALVADOR ANTON

“Les persones genèticament més predisposades a adaptar-se a la captivitat i a identificar-se amb qui els ha capturat tindran més probabilitats de sobreviure, i de deixar descendents amb els gens que afavoreixen aquesta predisposició”

tificar-se amb qui els ha capturat tindran més probabilitats de sobreviure, i de deixar descendents amb els gens que afavoreixen aquesta predisposició. Això fa que aquests gens s'hagin anat propagant dins la població de generació en generació, durant milions d'anys, convertint a poc a poc en innat allò que era après. Dit de passada, es considera que aquest fenomen també és a la base de la ràpida evolució del llenguatge humà.

EN PSICOLOGIA, L'ADAPTACIÓ A LA CAPTIVITAT i la identificació amb qui et té captiu s'anomena síndrome d'Estocolm, un estat psicològic en què una persona retinguda en contra de la seva voluntat desenvolupa una relació de complicitat amb el segrestador. Si bé inicialment s'aplicava només en segrestos, actualment es considera que també es troba a la base de les relacions que s'estableixen en la violència de gènere i en qualsevol tipus d'assetjament, i fins i tot en casos d'alienació col·lectiva, política o social, com per exemple en els comportaments socials demencials impulsats pels moviments nazis de principis del segle XX. I qui sap si de retruc no influeix també en la identificació col·lectiva d'algunes nacions amb la cultura, la llengua i la història d'altres demogràficament i militarment més fortes a les quals han estat sotmeses, i que mostren fins i tot agraïment i solidaritat política i econòmica en resposta a la imposició de cultures i llengües foranes, als menyspreus i a les amenaces. A mi em fa pensar en aquella cançó de Raimon on, referint-se a la història d'una determinada nació, diu “ens diuen que no en tenim” –d'història–, “que la nostra és la seva”.

TORNANT ALS MALTRACTAMENTS, SE SAP QUE l'aprenentatge és molt important, atès que les persones que durant la infantesa han estat maltractades o han presenciat maltractaments presenten una major probabilitat d'esdevenir maltractadores i/o maltractades, per imitació dels models que han tingut. A més, a nivell genètic, l'evolució del nostre cervell propiciada per l'efecte Baldwin pot explicar la facilitat amb què les persones maltractades es poden identificar amb el seu maltractador.

POTSER ÉS EL PREU QUE HEM de pagar per una estratègia evolutiva de supervivència afavorida al llarg de milions d'anys per la selecció natural, que en major o en menor grau tots manifestem. Però això no vol dir pas que com a societat ens hi haguem de resignar o conformar, ans al contrari. Conèixer les causes és el primer pas per trobar-hi solucions.

VOLTA D'HORITZÓ

Estatut: els punts cabdals

J.J. Navarro
Arisa

Una certa excitació sobreindrà aquesta setmana que avui comença en l'ambient de tedi ple d'incògnites que caracteritza la vigília estatutària catalana. S'ha dit tan sovint que estàvem arribant al punt cabdal i al moment de no-retorn de la negociació que ara, quan finalment arriba el moment de la discussió dels punts essencials del projecte –competències i finançament–, és inevitable un sentiment d'anticlímax. Tanmateix, el moment és aquí i molts ciutadans no poden evitar sentir-se espectadors d'una partida que es juga amb cartes misterioses i regles canviants segons la conveniència dels jugadors.

La situació no fóra senzilla si només es tractés que hi ha un partit entestat a fer caure el govern però que vol protagonisme en el part de l'Estatut i un partit que dona suport al govern i al mateix temps es reserva el dret de desmarcar-se de l'Estatut, com ho va definir fa poc el president de la Generalitat. El panorama és encara més complicat, perquè també hi ha un partit que promou l'Estatut i forma part del govern, però que ha de lluitar amb el seu propi partit, que és també l'interlocutor com a partit de govern estatal.

La societat catalana necessita una nova i millor forma d'articular el seu autogovern, i l'única manera de tenir-la aviat és un pacte entre administracions nominalment progressistes. És la millor oportunitat possible, però de vegades sembla que els grups de pressió i d'interès acabaran per determinar una solució decebedora per a tothom. Res no és fàcil i a voltes sembla que ningú tingui la necessària amplitud de mires. Amb tot, molts ciutadans recorden la promesa d'assolir un marc d'autogovern ampli que no només no trenqui amb Espanya, sinó que sigui molt a prop del lloc de comandament. Després d'aquesta setmana, sabrem millor si ens trobem més a prop de la satisfacció o del desengany.

PRESÓ DE GUANTÁNAMO

Teresa Pàmies

Escriptora

No és antiamericanisme

Michael Winterbottom, guardonat amb l'Oscar de Plata com a millor director per la pel·lícula Road to Guantánamo, presentada a la Berlinale d'enguany, sap que alguns el titllaran d'antiamericanisme pel tema escollit i per la manera de tractar-lo i abans que li ho diguessin en la roda de premsa on s'anuncià el veredict del jurat, declarà que amb la

seva pel·lícula no es proposa atacar els EUA, sinó narrar la història de quatre joves del Regne Unit d'origen pakistanès internats dos anys i mig a la base nord-americana de Guantánamo. Contestant a preguntes més directes, digué que no li importa gens el que pensin del seu film els governants dels Estats Units i els de la Gran

Bretanya, que és el seu país i el de dos dels protagonistes: Rubel Ahmed i Shafiq Rasul, 19 i 23 anys respectivament, quan visqueren l'atroc experiència narrada a *Road to Guantánamo*. Ara, de retorn a Londres, ells i els actors Rizwan Ahmed i Shafiq Rasul, van ser detinguts per la policia atenint-se a la llei antiterrorista. Al cap d'una

hora i després d'interrogar-los, foren alliberats, gràcies al ressò que ha tingut el film de Winterbottom. Però ni ell ni els quatre conciutadans d'origen pakistanès que actuen a *Road to Guantánamo* no són traïdors al seu país per denunciar els procediments inhumans emprats pels governants agressors i devastadors dels països que,

cínicament, aboquen a guerres esgarrifoses amb els pretext de democratitzar-los. Tampoc no són antiamericans els experts de la Comissió dels Drets Humans de l'ONU i de la UE que demanen a Bush que alliberi els 400 captius supervivents de les salvatjades comeses a Guantánamo i que la base sigui desmantellada.